HÁNY ÍRORSZÁG VAN? 2 VAGY 3?
Fejlettségbeli különbségek az Ír-sziget régiói között

ARADI PÉTER[1]

Az olvasóban – a címet olvasva – rögtön felmerülhet a kérdés: miért érdekes ez? Hiszen jól tudjuk: az Ír-szigeten 1921 óta két ország osztozik: a sziget 5/6-ra (70283 km^2-re) kiterjedő Ír Köztársaság, északon pedig az Egyesült Királyság részeként Észak-Írország. Ebben a tanulmányban azt szeretném bemutatni, vajon az Írországon belüli nyugat-keleti fejlettségbeli különbségek olyan jelentősek-e, hogy mintegy az ország „kettészakadásáról" beszélhetünk, és vajon ugyanez igaz-e Észak-Írországra, sőt az egész Ír-szigetre? Van-e jelentős eltérés az észak-ír megyék és Írország észak-nyugati régióinak fejlettsége között? A magyar szakirodalomban Horváth Gy. és Artner A., a külföldiben B. Brunt foglalkozott ezzel a kérdéssel.

1. Történelmi háttér a függetlenség kivívásáig (1921)

Az Európa nyugati végén fekvő Írország természeti adottságai- bizonyos értelemben- elég mostohák. Nyugati részén sok- néha túl sok- a csapadék, alföldjei láposak, szene alig van. Gabonatermesztésre a sziget közepén elterülő, hegykoszorúval övezett alföld nem túl mélyen fekvő részei alkalmasak- tulajdonképpen már ez is determinálta a fejlődés útját. A nyugati tengerparton igen sok, a keleti, egyenes futású parton viszont alig található természetes kikötő (***Arató E.*** 1978; ***Probáld F.*** 2000).

1. térkép. Az Ír-sziget

Az V-VI. sz.-tól az ország az állandó harcok földje lett. A skót törzsek „elvándorlása" után (VI. sz.) öt törzsi királyság (Ulster, Connacht, Leinster, Munster és Meath) és ezeken belül több kisebb törzs (klán) alakult ki, melyek állandó harcban álltak egymással a földért. Mindeközben, a VIII. sz. végétől megindulnak a normann betörések, melyek egészen a XI. sz. elejéig tartottak. Az egyik ilyen támadás alkalmával alapítják meg a vikingek a Liffey torkolatában Dublint 893-ban. Ezután a belső harcok felerősödtek, ezért az egyik „király" a XII. sz. elején az angoloktól kért segítséget, akik aztán nem is akartak többé elmenni a szigetről. 1155-től II. Henrik megkezdi a sziget meghódítását, és 1171-ben legyőzte a nemzetségfők csapatait. 1174-re az angol bárók a K-DK-i részen meghódítottak egy részt (Pale=elkerített terület), ami később hídfőállásuk lett, és ahonnan lassanként meghódították, Anglia első gyarmatává tették az Ír-szigetet, amelynek fejlődése mintegy 7 évszázadra megtorpant. A közigazgatási központ – egy rövid időszakot kivéve – Dublin volt. A XVI. sz.-ra az ír törzsfők visszaszorultak az északnyugati erdős-mocsaras területekre, míg az angolok – Pale-ből kiindulva – szinte az egész országot meghódították. A sok ír felkelés eredménytelen volt, viszont a hódítók fokozatosan elvették a földeket a rebellis írektől, és az angol telepeseknek adták. 1594-ben Ulsterben felkelés robbant ki, a felkelés leverése után, 1610-ben, I. Jakab Ulster 6 grófságában kisajátította a földeket, és kedvező feltételekkel angol (protestáns) telepesek között osztotta szét, míg sok írt innen kitelepí-

[1] II. évf. doktorandusz, ELTE TTK, Földtudományi doktori iskola, Földrajz-Meteorológia alprogram.

tettek illetve elűztek. Innen eredeztethető az északír konfliktus. Véglegesen 1603-ban került Írország angol fennhatóság alá, majd 1801-ben Anglia annektálta, és az Egyesült Királyság része lett (***Arató E.*** 1978; ***Horváth Gy.*** 1997; ***Love J.-Milward C.*** [eds.] 1991; ***Matthew D.*** 1983; ***Sipos A.*** 1982; ***Zsukov J. M.*** [szerk.] 1963).

A XIX. sz.-ban a földesurak átálltak a jövedelmezőbb állattenyésztésre, földjeikről elűzték a parasztokat, akik a városokba vagy a tengerentúlra mentek. Mindezek, valamint a század közepén beütő burgonyavész és azt követő tömeges éhhalál és kivándorlások miatt az 1841-es 8,2 milliós lakosság a XX. század elejére 4,4 millióra esett vissza. Főleg a nyugati és a déli agrárjellegű területek népessége csökkent drámai módon. (***Horváth Gy.*** 1997; ***Zsukov J. M.*** [szerk.] 1963).

A déli és az északi országrészek között jelentős eltérések voltak nemcsak demográfiai, nyelvi, etnikai és vallási szempontból, hanem a gazdaság szerkezetében is. Az északkeleti grófságokban a Brit-szigeten végbemenő ipari fejlődéshez hasonló átalakulás kezdődött, míg a nyugati és a déli részeket a mezőgazdaság uralta, alig gyakorolt rájuk hatást a kibontakozó ipar. Az ír iparfejlesztést Anglia a saját szükségleteinek rendelte alá, majd a XIX. sz. közepétől a szén és a vasérc hiánya miatt az ipar fejlődése megtorpant.

A XIX. sz.-ban a két nagyváros – Belfast és Dublin – eltérő (urbanizációs) pályát járt be, mely a későbbiekben kisugárzódott a két város vonzásterületére is. Míg utóbbi a XVIII. sz.-ban még a Brit-szigetek második legnagyobb lakosságú városa volt, addig a XIX. sz.-ban, Írország annektálása után fejlődése megtorpant, lakosságszáma lassan nőtt. Eközben Belfast, melynek környékén a vaskohászat gyors és erőteljes fejlődésnek indult a viszonylag közeli skót széntelepek olcsó fűtőanyagán és a nagyszámú potenciális munkaerő bázisán, az angliai városfejlődési modellt követve megsokszorozta lélekszámát. Főleg a déli, rurális területekről jöttek ide az emberek. (*1. táblázat.*; ***Arató E.*** 1978; ***Horváth Gy.*** 1997)

1. táblázat.

A két ír nagyváros népességének alakulása a függetlenségig (ezer fő)

	1750	**1801**	**1851**	**1871**	**1891**	**1911**	**1921**
Dublin	90	165	272	246	245	305	399
Belfast	9	37	103	174	273	387	403

Forrás: ***Horváth Gy.*** 1997; p. 37.

2. Regionális folyamatok a függetlenségtől az EGK-csatlakozásig (1921-1973)

1921. december 6-án 26 grófságból létrejött az Ír Szabadállam. A kettéosztott ország fejlettsége és gazdaságszerkezete lényegesen különbözött egymástól: észak az angol ipari fejlődés pályáján haladt, míg dél tipikus agrárperiféria volt. Ez utóbbiban éles regionális különbségek voltak: Leinster a többi régióhoz képest fejlettebb, urbanizáltabb és iparosodottabb volt, míg a nyugati részeken a mostoha természeti feltételek mellett önellátó kisgazdaságok ezrei tengődtek, és az infrastruktúra sem épült még ki. Az észak-ír ipai foglalkoztatottak többsége azonban a válságba kerülő ágazatokban dolgozott (hajógyártás, lenipar), a munkanélküliség a protestánsok lakta részeken (Belfast környékén) kedvezőbben alakult, mint a nyugati területeken; e különbségeket a brit regionális politika Észak-Írországra kidolgozott speciális programjai sem tudták mérsékelni.

Írországban a ’20-as években a gazdaságpolitika irányvonala nem kedvezett a regionális különbségek mérséklésének, a fő húzóerőt képviselő ipar nem kapott politikai támogatást. A különbségek csökkenése nem történt meg a ’30-as években sem, a nacionalista Fianna Fáil autark gazdaságpolitikája nyomán az ipari termelés és a foglalkoztatottak száma 50%-kal nőtt, de ez teljes mértékben a három iparvárosban (Dublin, Cork, Limerick) keletkezett. A II. világháború az autark fejlődési pályán tartotta az ír gazdaságot, a nyersanyaghiány gazdasági depressziót okozott. Bár a depressziót hamar kiheverték, ez csak átmeneti volt, az ’50-es évek

újra a válság időszaka lett. Ráadásul a demográfiai mutatók is romlottak (a nagyszámú el- és kivándorlás következtében, egészen a ’60-as évek közepéig), főleg az északnyugati területeken. Az ország térszerkezete a függetlenség idejének állapotát mutatta, a mezőgazdaság dominanciája miatt a térstruktúra homogén volt, csak Dublin és környéke emelkedett ki viszonylag fejlett iparával (***Horváth Gy.*** 1997, 2001)

1952-ben a parlament törvényt fogadott el a nyugati régiók leszakadásának megállítására. Az Elmaradott Térségek Törvénye volt az első olyan állami dokumentum, mely elismerte az ország kelet-nyugati megosztottságát. A törvény a nyugati térségek iparosítását tűzte ki célul, de az iparfejlesztési támogatásokat az ország egész területére kiterjesztette. E politika kedvezményezettje továbbra is Dublin maradt: ide települtek a külföldi vállalkozások, az ide vándorolt fiatal és képzett népesség tovább növelte a főváros és térsége versenyképességét. 1959-ben alapították meg a Shannon Szabad Légikikötő Fejlesztési Társaságot, mely többek között gazdaságfejlesztési feladatokat is ellátott (vámmentes ipari park, új város). A különleges gazdasági környezet és a sajátos térszervező erő miatt ez a fejlesztési modell az országban másutt nem volt alkalmazható, mindamellett a Társaság fokozatosan kiterjesztette gazdaságszervező tevékenységét a közép-nyugati régióra.

2. táblázat.

A régiók foglalkoztatottsági mutatói

	Népesség (%)		**Foglalkoztatott (%)**		**Agrár (%)**			**Ipari (%)**			**Szolgáltatások (%)**		
	1951	**1986**	**1951**	**1986**	**1951**	**1986**	**1997**	**1951**	**1986**	**1997**	**1951**	**1986**	**1997**
Északnygat /Donegal	7.8	6.1	8	5.4	63.3	19.7	14.4	14	30.2	35.9	22.7	50.1	49.7
Nyugat	10.2	8.3	10.4	8.5	68.6	30.1	21.6	10.4	21.3	29.9	21	48.6	48.5
Közép-Nyugat	9.5	8.9	9.2	9.1	51.6	22.3	13.5	18.5	30.7	33	29.9	47	53.5
Délnyugat	15.8	15.1	15.5	14.5	44.4	19.8	12.2	21.8	28	29.9	33.8	52.2	57.8
Délkelet	11.6	10.9	11.2	10.5	47.4	19.4	17.5	20	31.7	31.7	32.6	48.9	50.7
Kelet	30	37.7	30	39.2	11.7	4.1	2	34.9	27.8	28.7	53.3	68.1	74.1
Északkelet	6.4	5.6	6.8	5.3	50.2	21.4		22.5	34.8		27.2	43.8	
Közép	8.7	7.4	8.9	7.5	60.2	29	13.7	15.5	28.3	32.3	24.3	42.7	54
Írország	100	100	100	100	41.5	15.5	10	22.9	28.4	28.9	35.6	56.1	61.1

Forrás: ***Horváth Gy.*** 1997, 2001.

1963-ban elfogadták az ország regionalizálási koncepcióját, a 26 megyét 9 tervezési régióba sorolták. A kormány 1965-ben létrehozta a regionális tervezés felelős intézményét, az Országos Területrendezési és Építésügyi Intézetet. 1968-ra készült el az első átfogó területfejlesztési koncepció tervezete, mely a kijelölt növekedési központokra építő hosszú távú területfejlesztést javasolt. A javaslat azonban- politikai okok miatt- nem valósult meg, viszont felpezsdítette a regionális gondolkodást és cselekvést (iparfejlesztési programok, új munkahelyek létesítése). Az ipar extenzív fejlesztésének súlypontja az ország nyugati térségeibe helyeződött át, a döntési központok azonban Dublinban maradtak. A tömegtermelés nem igényelt képzett munkaerőt, alacsony bérű foglalkoztatottakra volt szükség- ezért is (nem csak az állami támogatások miatt) részesítette előnyben a külföldi tőke a fejletlen nyugati területeket. A keleti, hagyományos ipari központokban ezzel párhuzamosan dezindusztrializáció és tercializáció indult meg, a szolgáltatásban dolgozók száma dinamikusan nőtt. A magasan kvalifikált munkaerőt igénylő ágazatok kizárólag Dublinban telepedtek le, azaz a centrumrégió megőrizte vezető pozícióját az új térformáló erőket tekintve (***Horváth Gy.*** 1997, 2001).

Az 1950-70-es évek modernizációs gazdaságpolitikái jelentősen átalakították Írország gazdasági szerkezetét, mely kedvezően érintette az ország regionális szerkezetét: az elmaradott régiókban az ipar súlya megduplázódott, keleten pedig a szolgáltató szektor lett domináns (*2. táblázat*).

3. Az EGK-csatlakozás (1973) óta eltelt időszak

A csatlakozás idején Írország a Közösség legfejletlenebb tagállama volt (az egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson számolva a közösségi átlag 46%-a volt, a kilencek 88 régióját tekintve a 82. Helyen állt, csak a dél-olaszországi régiókat előzte meg), ezért jelentős támogatásokra számíthatott gazdasági és szociális felzárkóztatási programjaihoz. Ugyanakkor- mivel a kormányzat nem igényelte a koordinációt és a helyi szereplők közreműködését a fejlesztési döntésekben- a Közösség az Európai Regionális Fejlesztési Alap megszervezése után sokáig nem vett tudomást az ország területi differenciáiról, az alapvető cél az ír makrogazdasági mutatók közösségi átlaghoz való közelítése volt. Az első években a beáramló támogatások szinte kizárólagos kedvezményezettje a mezőgazdaság volt, mely így modernizálódott, a farmerek jövedelmei az átlagosnál gyorsabban nőttek (1978-ra a mezőgazdasági és az ipari jövedelmek lényegében azonos szintre kerültek). Mindemellett a modernizáció hatásai területileg eltérőek voltak a természeti adottságok, az üzemméretek, a képzettségi színvonal miatt; a termékeny talajon gazdálkodó, nagyobb méretű takarmánytermesztő és tejtermelő déli és délkeleti régiókat érintették kedvezően.

Az EGK agrárpolitikája a ’80-as években már kedvezőtlenül befolyásolta a rurális térségek fejlesztését. A korlátozásokra a versenyképesebb déli területek gazdaságai termékszerkezetváltással reagáltak, a nyugati, elmaradottabb térségek viszont a bevételkiesést nem tudták pótolni. A problémák megoldására, a rurális térségek gazdaságának diverzifikálására a kormány integrált vidékfejlesztési programot indított az EGK LEADER programjával karöltve, melyek segítségével alternatív munkalehetőségeket teremtettek. A programban megjelentek az alulról építkező fejlesztési stratégia csírái. A Közösség az ERDF-ből 1975-88 között összesen 1302 millió ECU támogatást adott területfejlesztési célokra, a pénzek felett kizárólag a kormány rendelkezett, programjai finanszírozására használta a kiegészítő forrásokat. A támogatások 60%-a a keleti és a déli területekre jutott (***Artner A.*** 2000; ***Forman B.*** 2001; ***Horváth Gy.*** 1997, 2001).

A strukturális alapok 1988-ban végrehajtott reformját követően Írországot teljes egészében az 1. támogatási célcsoportba sorolták, mivel az 1 főre jutó GDP nem érte el a közösségi átlag 75%-át (1988-ban csak 64% volt). Az 1987-es recessziót és az ezzel együtt járó gazdasági mélypontot követő gazdasági fellendülés jellegzetessége az volt, hogy a gazdaság térben nem egyenletesen erősödött, az EU-támogatások felhasználásában nem érvényesült a kohéziós elv, ezért a fejlettségi rés bővült, de még így is Írország az EU legkiegyenlítettebb területi szerkezetű országa.

1992-ben az egy főre jutó GDP átlépte az elmaradottság EU-s határát, 1993-ban az EU-átlag 80%-a volt, 1997-ben pedig elérte az EU-átlagát, 1999-ben pedig már az átlag 111%-a volt. Ezáltal az ország kikerült a 2000-2006 közötti programozási periódus 1. Célkitűzés által támogatandó területek közül, noha jelentős fejlettségbeli különbségek vannak a régiók között: 1994-96. Évi jövedelmi átlagok alapján a csak két régió nem érte el az uniós átlagot az egy főre jutó GDP tekintetében (Közép: 66%, Nyugat 71%), míg két régióban meghaladta az átlagot (Dublin: 122%, Délnyugat: 102%). A regionalizáció körüli viták- a támogatások jelentős mérséklése miatti félelem hatására- újra napirendre kerültek: a kormány, miután már korábban, 1993-ban módosította a régióbeosztást és a régióhatárokat (8 régiót hozott létre, a főváros és a megyéje önálló régió lett. vö. *2-3. térkép*), a maximális közösségi támogatások megszerzése érdekében 1998 novemberében módosította az ország regionális beosztását, és két régiót szervezett meg:

- A fejletlenebb nyugati területen fekvő három fejlesztési régióból (Határmenti, Közép, Nyugat) létrehozta a BMW (Border-Midland-Western) régiót,
- Az ország többi területe pedig a Déli-Keleti (Southern and Eastern, S+E) régió része lett.

2-3. térkép. Az Ír-sziget megyei ill. regionális beosztása.

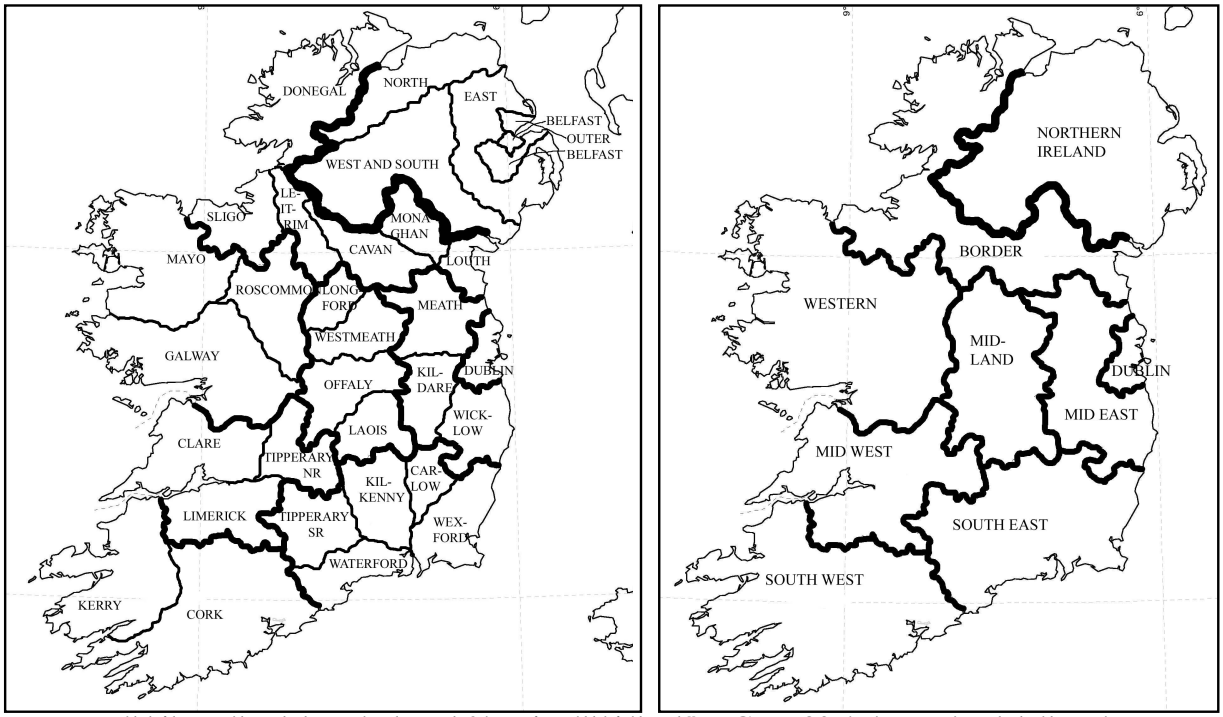

Ez utóbbiban él a lakosság közel ¾-e, itt állítják elő a GDP 80%-át, a városlakók aránya 58%, míg a BMW régióban elmaradottabb a gazdaság szerkezete. Az EU strukturális alapjaiból az ország 2000-2006 között 3.1 milliárd euro támogatásra jogosult, ennek 41%-át kapja a BMW régió, a többit pedig az S+E régió. (Mint korábban elmaradott terület, átmeneti támogatás formájában. ***Forman B.*** 2001; ***Horváth Gy.*** 2001).

A ’90-es évek Írországáról elmondható, hogy az alacsony béreknek és adóknak, az egyre inkább kvalifikált munkaerőnek, a javuló infrastrukturális adottságoknak köszönhetően mára a 2. legkedvezőbb befektetési hely lett a világon, nem utolsó sorban az angol nyelv és a rokoni kapcsolatok (nagyszámú ír diaszpóra) miatt. Az 1987-es gazdasági mélypont óta (ekkor a „Gazdagok legszegényebbje” volt a The Economist szerint) töretlenül fejlődik, a munkanélküliség 4% alá csökkent (van, ahol munkaerőhiány van), a GDP 2001-ben 7%-kal nőtt, és az EU „Fénylő csillaga” lett.

4. Észak-Írország eltérő fejlődési pályája.

A II. világháború után Észak-Írország iparának és mezőgazdaságának jelentős fejlődése következtében megnőtt a különbség a két országrész között. Az országrész még szorosabban kötődött Nagy-Britanniához, és nyersanyagszegénysége miatt függött tőle.

Mindazonáltal Észak-Írország továbbra is az Egyesült Királyság legfejletlenebb része, hanyatló jelentőségű hagyományos iparral, viszont Belfast környékén kezdenek megtelepedni a modern iparágak. Ezzel szemben az országrész többi területén még mindig a mezőgazdaság dominál kiegészülve a- jobbára a terményeket feldolgozó- csekély iparral (***Arató E.*** 1978; ***Probáld F.*** 2001)

3. táblázat.

Az egy főre jutó észak-ír GDP az országos átlag %-ban.

Év	1950	1971	1979	1991	1995	1996	1997	1998
Észak-Írország	62	75	78	76	82	80	80	78

Forrás: ***Szabó P.*** 1999; ***Regional Trends in the UK*** 2001.

A *3. táblázatból* látható, hogy a II. világháborút követő nagyarányú lemaradást a ’70-es évek végére sikerült csökkenteni, de ezt követően a felzárkózás megtorpant, köszönhetően egyrészt a Margaret Thatcher vezette konzervatív kormány gazdaságpolitikájának, másrészt a bizonytalan helyzetnek, az állandó konfliktusoknak, melyek a letelepedni kívánó cégek számára komoly kockázati tényezők.

4. táblázat.

Az Észak-Írországon belüli regionális eltérések az egy főre jutó GDP tekintetében.

GDP/fő %-ban	**1995**	**1996**	**1997**	**1998**
Egyesült Királyság	100	100	100	100
Észak-Írország	82	80	80	78
Belfast	132	132	134	137
Outer Belfast	70	70	69	66
East	72	71	70	67
North	72	70	70	68
West & South	68	65	65	63

Forrás: ***Regional Trends in the UK*** 2001.

Mint a fenti táblázatból látható, igen jelentős eltérések vannak Észak-Írországon belül NUTS-3 régiós szinten. Míg a főváros, a kereskedelmi, közigazgatási és kulturális központ bőven meghaladja mind az észak-ír, mind a brit átlagot, addig a jobbára rurális karakterű egyéb területek fejlettségüket tekintve messze le vannak szakadva, és a trendeket tekintve a fejlettségi rés tovább fog bővülni. (Meg kell jegyezni azonban, hogy az ír cégek adót fizetnek Észak-Írország fejlesztésére!)

5. A két ország(rész) összehasonlítása.

A két ország adatait összehasonlítva látható, hogy a ’90-es években óriási fejlettségbeli különbségek alakultak ki. Napjainkra- az 1990-es szinthez képest- Írországban majdnem megháromszorozódott, Észak-Írországban viszont alig ¾-vel nőtt az egy főre jutó GDP. Ennek következtében a kezdeti 25%-os lemaradás 2001-re 50% fölé nőtt. Az óriási eltérés visszavezethető a korábban említett politika és gazdasági okokra.

A *6. táblázatból* látható, hogy 1995-ben mindkét terület átlaga meghaladta az Uniós elmaradottsági értéket (az átlagos egy főre jutó GDP 75%-át). Ez Észak-Írországban egyértelműen Belfastnak köszönhető, mely népességi és gazdasági központ szerepénél fogva húzza magával felfelé az országrészt, melynek a leszakadása hozzá képest óriási. Írországban a főváros és térségének mutatója emelkedik ki (Dublin értéke önmagában kb. 120), a BMW régió fejlettségi szintje pedig az észak-ír megyékkel (Belfastot kivéve) azonos, a délkeletié pedig az átlaghoz közelítő.

A nemzetközi viszonylatban kiemelkedően jó makromutatók és az ezek mögött rejtőző félperiférialis helyzet ellentmondását jelzi, hogy Írország felzárkózásának mértéke az alkalmazott mutatók, statisztikai módszerek és viszonyítási alapok függvényében igencsak eltérő. Fontos megjegyezni, hogy az ír egy főre jutó GDP mintegy 15%-kal magasabb, mint az életszínvonal szempontjából mérvadó GNP. A különbség a multinacionális vállalatok árképzési gyakorlatából adódik, amit az alacsony adó ösztönöz, ugyanis úgy manipulálják a könyvelésüket, hogy profitrepatriálás és adósságszolgálat formájában a profit elhagyhassa az országot. Ezért Írország esetében a GDP nem megfelelő mutató a fejlettség méréséhez, mert messze túlbecsüli az ország tényleges gazdasági potenciálját (***Artner A.*** 2000; ***Probáld F.*** 2001).

5. táblázat.

A két Írország összehasonlító adatai az egy főre jutó GDP tekintetében

Év	Írország	Észak-Írország	Észak-Írország Írország %-ban	Növekedés (%)	
	(Ír fontban)			Írország	Észak-Írország
1990	8157	6147	75.36	100.00	100.00
1991	8416	6626	78.73	103.18	107.79
1992	8869	6994	78.86	108.73	113.78
1993	9528	7421	77.89	116.81	120.73
1994	10213	7880	77.16	125.21	128.19
1995	11499	8390	72.96	140.97	136.49
1996	12585	8660	68.81	154.28	140.88
1997	14411	9220	63.98	176.67	149.99
1998	16351	9438	57.72	200.45	153.54
1999	18723	9725*	51.94	229.53	158.21
2000	21518	10065*	46.77	263.80	163.74
2001	23124	10461*	45.24	283.49	170.18

Forrás: ***Ireland North and South*** 2000. *becslés

6. táblázat.

Az egy főre jutó GDP az EU-átlaghoz viszonyítva (1995)

Border	72	**Belfast**	132
Midland	67	**Outer Belfast**	70
Western	65	**East**	72
Dublin + Mid East	113	**North**	72
Mid West	87	**West & South**	68
South East	80	**Észak-Írország**	82
South West	99		
Írország	93		

Forrás: ***Horváth Gy.*** 2001; ***Ireland North and South*** 2001.

Végeredményként az vonható le, hogy a sziget nem csak politikai, hanem gazdasági-fejlettségi értelemben is kettéosztott (bár határaik eltérőek): a fejletlenebb északi és nyugati részre, valamint a fejlettebb déli és keleti részre. A két főváros mutatója nagyon kiemelkedik a régiójukéból, súlyuknál fogva húzzák magukkal régióikat (*4. térkép*). A nagyobb ír városok (Cork, Limerick, Galway, Waterford), melyek területeik gazdasági központjai, hatásai- eltérő mértékben- kisugárzódik a régiójukba, és azok fejlettségi színvonalát emeli több-kevesebb sikerrel. Az ilyen városokat nélkülöző régiók fejlettségi szintje- gazdasági központ hiányában- a legalacsonyabb a szigeten.

4. térkép. Az egy főre jutó GDP regionális különbségei (1995), EU-átlag=100.

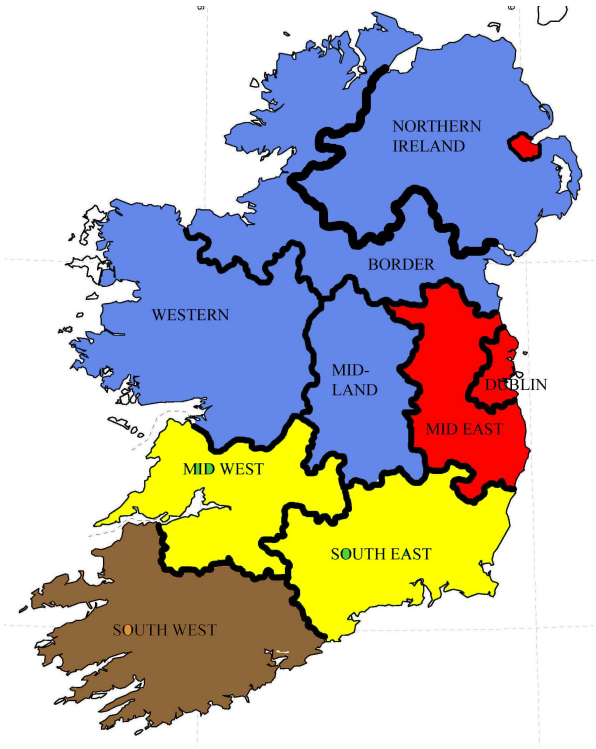

80% alatt 80-95% 95-105% 105% felett

IRODALOM

Arató E. 1978: A nemzetiségi kérdés Nagy-Britanniában. – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, pp. 13-123.

Artner A. 2000: A perifériáról a centrumba? Írország gazdasági fejlődése az elmúlt évtizedekben. – Aula, Budapest, 171 p.

Forman B. 2001: Az Európai Unió strukturális és előcsatlakozási alapjai. – Budapest, pp. 363-369.

Horváth Gy. 1997: Fejlettségi különbségek és fejlesztési politikák az Egyesült Királyságban és Írországban. – In: Horváth Gy. (szerk.): Régiók felemelkedése és hanyatlása. Regionális átalakulás a Brit-szigeteken. MTA RKK, Pécs, pp. 17-95.

Horváth Gy. 2001: Regionális Támogatások az Európai Unióban. – Osiris Kiadó, Budapest, pp. 87-111.

Love, J.-Milward, C. (eds.) 2001: Regional Surveys of the World- Western Europe 2002. – Europa Publications Ltd., London, pp. 301-306.

Matthew, D. 1983: A középkori Európa atlasza. – Equinox, Oxford, 247 p.

Probáld F. 2000: Észak-Írország és Írország. – In: Probáld F. (szerk.): Európa regionális földrajza. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, pp. 205; 207-213.

Sipos A. (szerk.) 1982: Világtörténelmi enciklopédia. – Kossuth Könyvkiadó, Budapest, pp. 430-437.

Szabó P. 1999: Regionális egyenlőtlenségek az Európai Unióban. – In: Nemes Nagy J. (szerk): Helyek, terek, régiók (Regionális tanulmányok 4.), pp. 47-64.

Zsukov, J. M. (szerk.) 1963: Világtörténet 10 kötetben. – Kossuth Könyvkiadó, Budapest.

Egyéb források:

Internet: -www.cso.ie
-www.economist.com
-www.gazetteer.de

Ireland North and South. A statistical profile. 2000 edition. Central Statistics Office & Northern Ireland Statistics & Research Agency.

Regional Trends in the UK No. 36. 2001 edition.(eds: J. McGintry-T. Williams)

Statistical Yearbook of Ireland, 2001. Central Statistics Office, Dublin.